

Fonteinkerk, 23 oktober 2022

Lezingen: II Koningen 4:8-20 en 31-37, Lucas 7:11-17

De verhalen van vandaag roepen vragen op: zijn ze niet te mooi om waar te kunnen zijn? Doden die weer levend worden: dat gaat over een andere wereld dan de onze, over een andere geschiedenis dan de onze. Toch raken en ontroeren deze verhalen ons, omdat ze ons een doorblik geven op een mooiere, betere wereld. Ze roepen in elk geval het verlangen wakker naar een wereld waarin de dood overwonnen is.

Volgens christelijke indeling behoren de boeken I en II Koningen tot de historische boeken. Maar volgens de Joodse indeling zijn het profetische boeken. De profeten zijn géén neutrale, wetenschappelijke geschiedschrijvers. Profeten willen de geschiedenis niet beschrijven, maar wegen en beoordelen. Onophoudelijk wijzen de profeten op de wet van Mozes, de woorden van God, en waarschuwen zij tegen het overtreden van de geboden. Ook de koningen waar het in deze boeken over gaat (koningen uit de 10^e tot de 6^e eeuw vóór Christus), worden op hun verantwoordelijkheid en hun ongehoorzaamheid aangesproken.

Daarnaast schetsen de profeten ook voortdurend een toekomstperspectief: als de mensen naar God luisteren, als de wetten van God in acht worden genomen, dan zal er een nieuwe wereld komen, een wereld als een paradijs, vol vrede en rechtvaardigheid. In die nieuwe wereld zal niet langer de dood, maar zal God het laatste woord hebben. Het verhaal van Elisa die een jongetje terughaalt uit de dood laat al even iets van die nieuwe wereld zien. Het is een vast onderdeel van het menselijke bestaan: vol verwachting en hoop uitzien naar een nieuwe tijd. In de dagen van Jezus waren de verwachtingen hooggespannen: breekt hier en nu de tijd aan waarin God weer naar zijn volk omkijkt, en is deze Jezus de Messias waarop wij hopen? In Lucas 6 houdt Jezus een indrukwekkende toespraak (inhoudelijk vergelijkbaar met de “Bergrede” bij Mattheüs) waarin Hij de nieuwe toekomst aankondigt, en vertelt welk gedrag bij deze nieuwe tijd past. We mogen aannemen dat de mensen daarna Jezus goed in de gaten hielden: gaan wij nu dingen zien die aantonen dat Gods grote toekomst is aangebroken? Lucas maakt er in hoofdstuk 7 een mooi, dramatisch verhaal van. In zijn voorstelling laat hij twee optochten op elkaar botsen. De ene optocht loopt naar de stad Naïn toe. Hier zien we vrolijke, hoopvolle mensen. Ze praten over de nieuwe tijd die gaat aanbreken, het nieuwe leven dat zij tegemoet gaan. Vol verwachting kijken ze naar de toekomst uit. Dit zijn de mensen rondom Jezus; dit is de optocht van het Leven.

De andere optocht trekt juist de stad uit. Hier zien we gebogen, verslagen mensen; hier horen we gehuil en geschreeuw van wanhoop. Alle hoop is hier weggevaagd, alle verwachtingen zijn tot zwijgen gebracht. Hier is geen toekomst meer; dit is de optocht van de Dood.

“Weeklaag niet meer,” zegt Jezus tegen de weduwe. Dat zeggen wij zelf óók weleens tegen verdrietige mensen: “Huil nou maar niet. Je hebt toch een mooi leven gehad; daar moet je toch ook een beetje dankbaar voor zijn? Wie weet wat je man bespaard is gebleven... God zal voor je zorgen, dus blijf maar hoopvol. Huil maar niet meer...” Vaak zeggen we dat, omdat we ons eigenlijk geen raad weten met al die tranen.

Jezus is niet bang voor tranen. In zijn toespraak in hoofdstuk 6 had Hij gezegd: “Gelukkig wie nu huilt, want je zult lachen.” Deze woorden brengt Hij nu in praktijk. “Weeklaag niet meer” is de opmaat naar een situatie, een wereld van vreugde en nieuwe toekomst.

Dan komt Hij naderbij, raakt de baar aan en zegt: “Jongeman, Ik zeg je: sta op!” Volgens de Joodse leefregels maakt Jezus zichzelf onrein door het aanraken van de baar. Het moet voor de omstanders schokkend zijn geweest. Misschien vermeldt Lucas daarom dat de dragers blijven stilstaan. Verschrikt blijven ze stilstaan, en ademloos kijken zij toe naar wat er nu gebeuren zal. Al met al is dit heel symbolisch: de Dood blijft stilstaan voor Jezus. Altijd en overal gaat de Dood genadeloos en onstuitbaar zijn gang, maar hier wordt hij in zijn vaart gestuit. En iedereen houdt de adem in.

“Jongeman, Ik zeg je: sta op!” Op Jezus’ bevel gaat de jongen overeind zitten en begint... te spreken. Dat is het duidelijkste bewijs dat hij weer in het land der levenden is teruggekeerd. Want spreken en leven gaan hand in hand: je wordt pas mens, je leeft pas op in het gesprek, in het contact met anderen. Zonder communicatie, zonder verbondenheid voelt een mens zich dood, blijft een mens onvolledig en ongelukkig.

En dan dat ontroerende zinnetje: “Jezus gaf hem terug aan zijn moeder...” Zo lezen we dat ook in het verhaal van Elisa: “U kunt uw zoon meenemen.” Duidelijker dan hier kun je het omzien van God, maar ook de bedoelingen van God niet onder woorden brengen. Het is niet Gods bedoeling om mensen voortijdig uit het leven weg te rukken; dat is nooit en nergens de bedoeling. God wil de dood in zijn vaart stuiten, en aan mensen het leven geven, en mensen die door de dood gescheiden zijn aan elkaar teruggeven. Dat is zijn toekomst!

En zo gebeurt het onvoorstelbare, het ongelooflijke: de optocht van de Dood moet zich gewonnen geven aan de optocht van het Leven. Een verhaal dat een doorkijkje biedt naar een andere, nieuwe wereld. Waar Jezus verschijnt, waar God omziet naar mensen, daar breekt een nieuwe toekomst aan. De omstanders denken vast aan de verhalen van Elia en Elisa, als ze roepen: “Een groot profeet is onder ons opgestaan!” Ze roepen ook: “God heeft zich om zijn volk bekommerd, God heeft naar zijn volk omgezien!” Een prachtige, inclusieve manier van denken: dat God naar één weduwe omziet is hartverwarmend voor het hele volk. Heel Israël voelt zich gezien en aangeraakt. Hoewel er ook toen al, neem ik nu maar aan, mensen zijn geweest die jaloers hebben gedacht: “Waarom is dit háár overkomen, en niet mij?”

In dit verhaal lijkt het te gaan om de jongeman en zijn opstanding. Sommige uitleggers zeggen: “Niet de jongen, maar zijn moeder is de hoofdpersoon. Zij is de gestalte zonder hoop, zij staat model voor het volk dat zijn toekomst kwijt is. Zoals de profeten het volk in ballingschap vergelijken met een treurende weduwe, zo vergelijkt Lucas het wanhopige Israël met deze vrouw zonder toekomst.” Deze uitleg zou dan worden ondersteund door de uitroep van de omstanders: “God heeft zich om zijn volk bekommerd!”

Wat doet zo’n verhaal met jou? Laten we er in ieder geval een oproep in horen: ziekte en dood, wanhoop en onrecht zijn nooit en nergens de bedoeling. In het verhaal klinkt door dat God andere bedoelingen met ons leven heeft. Laten wij ons dan geroepen voelen om de dood in al zijn verschijningsvormen tegen te gaan en tegen te houden. De toekomst is aan het leven. En als we ons noodgedwongen toch neer moeten leggen bij de dood, laten we dan in geloof overeind houden dat die dood het laatste woord niet heeft. Blijven denken: “Wacht maar!” Blijven zeggen: “En toch...!” Vanwege die verhalen die ons een doorkijkje geven naar een nieuwe wereld. God maakt alles nieuw, God keert alles om.

*We weten niet veel meer van hem dan dit:
zijn moeder was een weduwe,
hij was haar trots, haar enige.
Maar hij ging dood.*

*Ze droegen hem de poort van Naïn uit.
Naar buiten met dat dode lichaam.
En uitgerekend op dat uur en op die grens
kwam Jezus de bedroefden tegemoet.*

*De jongen was al opgestaan
toen omstanders dezelfde stoet
in omgekeerde richting
door de stadspoort zagen gaan.*